

Emberbarát

A NAGY FUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET HETILAPJA
XVIII. évfolyam 25. szám 2022. március 25. - 5782. II. ádár 22.

MÓZES III. SMINI (שמ״י) „És Áron hallgatott”

Nagyon népszerűek manapság, a médiában sokat hallhatunk különféle coaching tanfolyamokról, önfejlesztő programokról. Életvezetési tanácsokat kaphatunk szakemberektől. Ezek célja, hogy az ember úgy menedzselje magát, hogy a teljesítményét fokozza, életminőségét javítsa.

„Az ember szíve ifjúságától fogva gonosz”. Hajlamos csak önmagáért aggódni, és csak a saját hasznát keresni. Ugyanakkor képes a szívében sok negatív érzést és keserőséget felhalmozni. Féltékenység, harag, önteltség, egoizmus. Isten úgy teremtette az embert, hogy dolgozzon magán, művelje a személyiségét, és jó/igaz emberré váljon. Olyanná, aki irányítja az érzéseit, a gondolatait, és másokkal is törődik. Ez egyáltalán nem könnyű feladat, hiszen meg kell küzdeni az önző emberi természettel. Ami pedig hosszú, kemény, végtelen munkával, és önmagunk edzésével jár. Amint alábbhagy a figyelem és a fegyelem, az ember máris visszacsúszik a lejtőn, ezért az önfejlesztés az ember egyik legfontosabb feladata. A coaching tehát nem a huszonegyedik század találmánya. Az élet irányításának képessége, a pozitív célkitűzések és az értük való munka, a kreatív gondolkodás a fejlődés érdekében mindig is jelen volt az emberiség története során. Sokan voltak, akiknek sikerült felülkerekedniük eredeti rossz ösztönükön, és visszafogták negatív érzéseiket, sőt teljesen kiiktatták őket. Ők valószínűleg helyesen rendezték a dolgaikat.

Hetizsakaszunkban egy nagyon drámai történetet olvasunk. Az egyiptomi kivonulást követő első Niszán hónapban felavatták a Miskánt, és megkezdték benne a különleges szolgálatokat. Ezekben a boldog pillanatokban, a megnyitó ünnepség közben történt a tragédia, Áron két fia meghalt magában a miskánban. Hogyan reagált az apa a rátörő hirtelen gyászra? Mit tett, miután két fiát a négyből elragadta tőle a halál? A Tóra elmesél egy rövid beszélgetést Mózes és Áron közt közvetlen a haláleset után. A Miskán felavatásában a kohen hagadnak – Áronnak, a főpapnak – különleges feladatokat kellett végeznie. Mózes arra kérte testvérét, hogy folytassa ezt a rászabott munkát. Így megszenteli és nagyobbítja Isten nevét a világban, hisz az egész nép látni fogja, hogy az őt ért súlyos csapás ellenére is rendületlenül folytatja az Isten szolgálatát. A Tóra így írja le: „És Áron hallgatott”. De ez túlmutat azon, hogy csak nem válaszolt, nem beszélt. Azt jelenti, felhagyott a gyásszal, és folytatta főpapi munkáját. Finom leírása ez annak, hogy a személyes fájdalmát hogyan korlátozta Áron. Egy apa, aki épp most vesztette el utódai felét, az önfegyelem, és a természetes érzelmek feletti uralom ilyen példáját hozza, ez nem véletlen, hanem az állandó befektetés, az önképzés munkájának gyümölcse. Áron csak úgy állhatott ellen egy természetes emberi érzelmek kitörésének, hogy továbbra is szolgálta istenét, ahogy az szükséges. Mindenki köteles tehát önmagát nevelni, és érzéseit uralni, és ez mindenkinek sikerülhet is. A hit és a vallás ugyanis a személyes nevelés, az önművelés eszközei.

Shabat Shalom!

Chájim Shaul Glitzenstein rabbi

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

SMINI

Jelentése: A nyolcadik (napon)

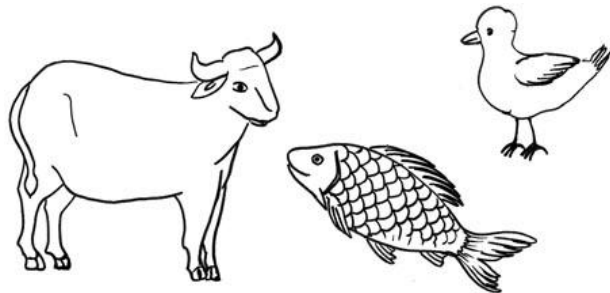

chabad.org www.chabad.org/parsha COPYRIGHT © HEMDOR, ORSZÉVNYI BUKIET
A nyolcadik nap lehetett volna Áron legboldogabb napja. Fiaival először járult az oltár elé és rá várt az áldozat bemutatása. Mit érezhetett Elisevá, Áron felesége, amikor látta férjét és fiait vonulni az oltár elé? Áron megáldotta a népet, parancs szerint tett mindent, tűz jött ki az Ö...való színe előtt, amely fölemésztette az áldozatot. A nép ujjongott és leborult. Ekkor történt a tragédia. Áron két fia, Nádáv és Ávihu idegen tüzet vitt a Szentek Szentjébe, amelyet nem parancsoltak nekik. E tűz őket égette meg.

Bölcseink szerint bensőjük pusztult el, porhüvelyük sértetlen maradt. Ebből következett, hogy a hamvasztás törvényeink szerint számunkra tilos. A papi feladatot pontosan kellett teljesíteni. Nagy felelősség ez. Sok vita zajlott, és zajlik arról, hogy mit követtek el tulajdonképpen Áron fiai, miért e nagy büntetés. Áron hallgatott. Úgy érezte, az Ö...való tudja, mit miért tesz, ezért talán vigasztalólag talán magyarázólag öhozzá szólt a Mindenható: bort és részegítő illatot ne igyál se te, se fiaid, midőn bementek a Találkozás sátrába. Mivel minden mondatnak megvan a maga helye, talán Nádáv és Ávihu ittasan mentek be a Szentek Szentébe az Ö...való színe elé. Más vélemény szerint nem nőültek meg, mert szerintük öhozzájuk méltót úgysem találnak. Az a parancs, hogy a papok a szent szolgálat előtt ne fogyasszanak szeszt, ma is érvényes. A dühenolás - az emelvényen vagy a frigyszekrény lépcsőjén elmondott papi áldás - előtt nem szabad alkoholt fogyasztani a kohénoknak.

A másik fontos közlése a hetiszakasznak, az ehető (tiszt) és a tilos (tisztátalan) állatok felsorolása. Ez két helyen áll a Tórában. Itt és az Ötödik könyv Röé című szakaszában. Az első könyvben Noénál olvashattuk, hogy az embernek szabad húst ennie, de az élő állatból nem szabad darabot vágni. És a vért - mert az a lélek - nem szabad fogyasztani.

A második könyvben ugyan szerepel a növéla (elhullott) és a tréfa (szétmarcangolt) állatok tilalma, a harmadik könyv Semini szakaszában részletezik a tiszta és tisztátlan állatok ismérveit. A négylábúak közül a hasított patájú és a kérődző állatok ehetőek. Mind a két követelmény fontos. A sertés tilos, bár a patája páros. A halak közül az kóser, amelynek uszonya van és pikkelye. A madaraknál általában a ragadozók és a mocsárban élők a tiltottak. A Tóra fel is sorolja ezeket: sas, ölyv, keselyű, kánya, sólyom, holló, strucc, fecske, sirály, karvaly, kuvik, búvár, bagoly, a hattyú, pelikán, héja, gólya. (Bár a neve chászidá, tehát jámborka, de a békát bekapja, így ragadozónak számít). Bizonyos sáskafajták engedélyezve lennének, de a mi országainkban nem ismerjük ezeket, ezért nem ajánlatos a fogyasztása. Ami tilos, annak érintése is az.

CHABAD.ORG / RIVKY BUKIET

Természetesen a felsorolás még nem elég. Fontos a szabályos vágás, és a kásérolás. A csúszó-mászók tilosak. Számátlan állatot akkor sem ennénk meg, ha szabadna. Kérdés, hogy a tiltás, a chukim (racionális magyarázata nincs, illetve előttünk nem ismeretes) vagy a mispátim (van oka) kategóriájába tartozik. Rámbám szerint mispátim, mert az Ö...való jobban tudja, hogy számunkra mi egészséges, mint magunk. Rámbám szerint nem a testünknek, hanem a lelkünknek szükséges a tiltás. Ha megennék egy farkast vagy oroszlánt, annak vadságát is magunkra vennénk. Az biztos, hogy a zsidó vallás fennmaradásában a sábat és a brit mellett a kásrutnak is van jelentős szerepe.

Deutsch Gábor

A „VÖRÖS TEHÉN” SZOMBATJA

Két Tóratekereszt veszünk elő, az elsőből a hetiszakaszt olvassuk fel, a másodikból a Chukát párását (4Mózes 19.): „*Ez a Tóra parancsa...*” addig, hogy „...és aki hozzáér, *estig tisztátlan*”.

Van olyan nézet, hogy ennek a párásának, szövegrésznek a felolvasása is tórai parancs (tehát nem csak rabbinikus rendelet).

A Háftára Jechezkél (Ezékiel) könyve 36. fejezetéből való; Izrael népe jövőbeli megtisztulásáról szól.

Miről szól a Vörös tehén párásája? A különböző - nem higiéniai értelmű - tisztátlanságok egyike a halottól eredő tisztátlanság. Ettől Vörös tehén hamvával lehet megtisztulni: a tisztátlan emberre fröcskölték „az Élet vizével” vagy „élő vízzel” - forrásvízzel - együtt.

A Vörös tehén törvénye úgynevezett „Írás rendelete” vagy „királyi végzés”: el kell fogadnunk, még ha értelme felfoghatatlan is számunkra. Azt mondja a Jóteremtő: Így rendeltem el, nem teheted megfontolás tárgyává.

Miért éppen tehén? Miért éppen veres tehén? Miért csak olyan lehet, amelynek nyakát még sohasem nyomta iga? Miért kell elégetni, miért a hamva tisztítja meg a tisztátlant? Ezekre a kérdésekre nincs válasz. Erre mondja az Írás: A titokban tartott dolgok az Örökkévalóé, Istenünké, ám a kinyilatkoztatottak mindörökké a mieink és fiainké, hogy végrehajtsuk e Tóranak (tanításnak) minden szavát.

Van olyan vélemény, hogy a Vörös tehén engesztelés a „borjú” (aranyborjú) vétkéért: Jöjjön az anyja és tisztítsa le a fia ürülékét. De ez után a magyarázat után is maradnak kérdőjelek. Például miért kell a tehénnek éppen veresnek lennie?

Miért épp adár hó utolsó szombatján kell olvasni ezt a szidrárt?

Ekkor kezdődik a Peszáchra való felkészülés harminc napja. A felkészülés a mindenfajta tisztátlanságtól való megszabadulást is magában foglalja, mert csak megtisztulva érdemes rá a nép, hogy felmenjen Jeruzsálembe, és bemutassa a peszáchai áldozatot, ezt a minden zsidóra kötelező pozitív, „tedd”-micvát.

Aki halottól származó tisztátlanságot kapott, nem mutathatja be a peszáchai áldozatot, nem ehet a bárányból. (Egy „olajbogyónyt” kb. 2.5 dekányit - vagy annál többet nem ehet; a micváknak általában „mértékük” van, mennyiségekkel, időtartammal stb. van körülhatárolva érvényességük vagy végrehajtásuk módja.) A peszáchra való felkészülés részét képezte a „veres tehén”-szakaszban szereplő tisztátalansági-tisztasági törvények oktatása is. Az emberek hallották e Tóra-szakasz felolvasását, és tudták, mitől és hogyan kell megtisztulniuk, hogy teljesíthessék a peszáchai áldozat micváját.

Írta: Israel Méir Lau

A VÖRÖS TEHÉN

Ez a szertartás a halott megérintése által keletkezett tisztátalanság eltávolítását célozza. Egy hibátlan vörös tehenet, amelyet még nem törtek járomba, levágtak a táboron kívül, azután elégették. Cédrusfát, zsópot és karmazsint is tettek a tüzre. Az összegyűjtött hamut friss vízben feloldották és fecskendeztek belőle arra, aki hulla érintése miatt tisztátalanná lett.

Ez a rendelet a legitimizációs rítus a Szentírásban, amelynek rendkívüli jellegét bőségesen magyarázzák a rabbik. A magyarázatok szerint pl. az volt a célja, hogy a tisztátalant megtisztítsa, és mégis tisztátalanná tette azokat, akik bármilyen kapcsolatban voltak a tisztító hamu és a víz előkészítésével. „A tisztátalant tisztává teszi, a tisztát pedig tisztátalanná!” Oly kifürkészhetetlen volt a rabbik szerint ennek az értelme, hogy még Salamon király az ő bölcsessége mellett is feladata a reményt, hogy megértse a „vörös tehén” szabályainak titkos értelmét.

Egy magasrangú római kérdezősködőnek, aki csodálkozását fejezte ki a „vörös tehén” szertartásával kapcsolatban. Jochanan ben Zakkaj egy pogány analógiára való utalással válaszolt: „Amit az egyén, aki búskomorságban szenved, vagy akit „rossz szellem” szállott meg, megszabadul a bajától, ha bizonyos szereket vesz be vagy eléget bizonyos gyökereket, ugyanúgy, a vörös tehén hamuja, ha előírásos módon van elkészítve és vízben van feloldva, elűzi a hulla érintése által keletkezett szennyezés „tisztátalan szellemét”. A római megelégedett a válasszal és elment. Erre Jochanan tanítványai azt mondták neki: „Ennek az

embernek támadását kivédted egy törött nádszállal, de mit fogsz nekünk válaszolni?” „A ti életetekre mondom – szolt a Mester –, a hulla nem tesz tisztátalanná és a vízben oldott hamu nem tesz tisztává, hanem a „vörös tehénre” vonatkozó törvény, a Legszentebbek rendelete. Nincs megengedve, hogy halandók e rendelet kiadásának okát kutassák!” Röviden: a zsidóság álláspontja e törvény értelméről nemcsak annak a bevallása, hogy nem ismerjük okait, hanem annak is, hogy a messiás eljöveteleig nem is fogjuk megtudni, hogy miért kell az ilyen tisztátalanságot épp ezen a módon eltávolítani.

Mindamelletts zsidó és nemzsidó részről sok kísérlet történt arra, hogy megmagyarázzák, vagy legalább is, hogy szimbolikusan értelmezzék ezt a törvényt. Egyik magyarázat úgy szól, hogy Libanon fenséges cédrusa képviseli a büszkeséget, az izsóp az alázatosságot; ha a gögös fennhézása által bünbe esik, alázkodjék meg Isten előtt és bocsánatot nyer, a karmazsin lehetett a bün jelképe. Más magyarázatok szerint e három fajta megfelel annak a háromez embernek, akik az aranyborjú készítése miatt elpusztultak (Rási XIX. 21.)

Bölcseink szerint kilenc tehenet áldoztak eddig, a tizediket a Messiás eljövetele után vágják majd le. Mivel ma nincs vörös tehén és áldozás, mindnyájan tisztátalanok vagyunk.

(Magyarázat a HERTZ Bibliából)

HETI SZIDRA

SMINI

IDEGEN TÚZ AZ OLTÁRON

„És fogta Nádab és Abihu, Áron fiai, ki-ki serpenyőjét, tüzet tettek belé és tömjént rá, majd az Örökkévaló színe elé idegen tüzet hoztak, amire nem volt parancsuk. És kiment a tűz az Örökkévaló színe elől, és megemésztette őket, és meghaltak az Örökkévaló színe előtt.” (Leviticus, 10, 1-2)

Áron főpap két fia a most született zsidó nép legfelsőbb hiearchiájához tartoztak. Apjuk főpap, nagybátyjuk, Mózes király, a szabadító néptribun, nemzetiségük a Lévi törzs, Isten szolgálatára kiválasztva – nem csoda tehát, ha egy kicsit elbízta magukat. Bölcseink szerint magán a félreértésen kívül, mely az „idegen tűz” hozatalában merül ki, miután nem várták meg, hogy az égből leszálló szent tűz füstölögtesse a tömjént. A két Áron fi főbüne az volt, hogy Mózes előtt és jelenlétében nyilvánítottak véleményt, vagyis „pászkenoltak” anélkül, hogy kellő szerénységet tanúsítván, megvárták volna a Vezér által megnyilatkozó Isteni kinyilatkoztatást.

Ehhez a Midrás még azt is hozzáteszi, hogy részegen végezték a Szentély-szolgálatot, nőtlenek voltak (mert egy hajadont sem találtak méltónak ahhoz, hogy elvegyék). Más vélemény szerint maguk között Mózes és Áron halálát kívánták, mondván: „Mikor megy már el ez a két öreg, hogy mi ketten vezethessük a népet.” Báál Haturim ehhez még azt is hozzáteszi, hogy a kettő meg akart gazdagodni, ugyanis híre járt, aki tömjént füstöl, az meggazdagodik...

Mózes, amikor a tragédia megtörtént, azzal vigasztalta testvérét, Áront, hogy az Isten a hozzá legközelebb állókon torolja meg a fegyelmen esett sérelmet, és Áron, a főpap, kinek még az aranyborjú készítése óta rossz volt a lelkiismerete – fájdalmas hallgatásba burkolózott.

A tanulság, ami a mai napig is érvényes: a tűz pozitív valami, főzni, melegíteni, stb. lehet segítségével, de csínján kell bánni vele. Mert az „idegen tűz”, a nem zsidó forrásból fakadó hevület, lehet nagyon negatív is...

„Tűz” alatt bölcseink gyakran a gonosz, rossz indulatot, a Jécer Hárát is értik. A Talmud elbeszéli, hogy egyszer kiváltott fogoly nőt hoztak a babilóniai Nehárdéába, ahol egy híres Tanház (Jesiva) volt. Felvitték a foglyokat Ráv Ámrám, az amorita házának padlására, és elvették a létrát, hogy ne lehessen felmenni. Az éjszaka folyamán az egyik fogoly nő, aki nagyon szép volt, elment a padlás ablaka mellett, és szépsége „bevilágította a házat”. Fogta Ráv Ámrám a létrát, amit különben csak tíz ember tudott felemelni, odacipelte a padlásablak elé, és kezdett felmászni.

Amikor már majdnem felért, meggondolta magát, belekapaszkodott a létrába, hogy ne menjen feljebb, és kiáltozni kezdett: tűz! tűz! tűz Ámrám házában! Összecsődült az egész környék, és amikor tanítványai megértették, miről van szó, azt mondták Ráv Ámrámnak: Rabbi, miért szégyenítetted meg magad ennyire?!

Válaszolta nekik Ráv Ámrám: Fiaim, jobb, ha itt, mintha a túlvilágon lennék megszégyenítve! Megeskette a rossz ösztönt (Jécer Hárá), hogy távozzon tőle, és el is távozott

egy tüzes csík formájában. Mondá neki Ráv Ámrám: Látod, én hús és vér vagyok, te pedig tűz, s mégis legyőztelek... (Kiddusin 81)

SORSKÖZÖSSÉG FEHÉR ASZTALNÁL

„Mert én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek, szenteljétek tehát meg magatokat, hogy szentek legyetek, mert szent vagyok én, ne tisztátalanítsátok meg lelketeket semmiféle csúszó-mászó által, amely mászik a földön. Mert én vagyok az Örökkévaló, aki felhozott benneteket Egyiptom országából, hogy legyek a ti Istenetek, legyetek tehát szentek... hogy különbséget tegyetek a tisztátalan és a tiszta között, az állat között, amit szabad enni, és az állat között, amit tilos enni...” (Leviticus 11, 44-47)

Szakaszunk jórészt a zsidó étkezési törvények alapjait fekteti le, amikor ismertetőjeleket ad és kritériumokkal szolgál, milyen állatokat, madarakat és halakat szabad egy zsidó embernek enni – kósersági szempontból. A „tisztátalan” kifejezés itt nem feltétlenül a mindennapi értelemben vett higiénia jelenti, hiszen az egy sertésen kívül a többi nem kóser állatfajta (mint a nyúl például) nem kevésbé tiszta, mint a bárány vagy a kecske. Bölcsseink szerint a „tisztátalanság” fogalma itt szellemi, lelki, vagyis aki mindenféle csúszó-mászó, undorító férget összeeszik, mint egy „gourmand” –, az lelkét teszi tisztátalanná. A Midrás azt mondja, hogy a tiltott ételek élvezete „butává teszi a szívet” (mötámtém et hálév), és ebből világos, hogy nem fizikai, orvosilag lemérhető károsodásról van szó, hiszen a világ népei, akiknek ezek a dolgok nem tiltottak, jó étvágygal esznek mindent, és semmi bajuk nem történik. Az étkezési előírások szellemi jellegét mi sem domborítja ki jobban, mint bölcsseink azon mondása, miszerint „ne mondja az ember, hogy nem akarok disznóhúst, vagy rákot, vagy egyéb kígyót-békát enni, mert nem szeretem azt! Ez nem fejezi ki a Tórában lefektetett Isteni akaratot. Hanem mondja azt: akarok disznóhúst enni, de nem eszem, mert égbeli Atyám megtiltotta azt” (Szifra).

Maimonides a Tévelygők Útmutatójában azt mondja, hogy az étkezési törvényeknek egészségügyi alapja is van, miután a tiltott állatok, madarak és halak többsége káros az egészségre. Mint tudós orvos azt is hozzáteszi, hogy nem az itt megadott ismertetőjelek (hasított pata, kérődzés az állatoknál, uszony és pikkelyek a halaknál stb.) definiálja, illetve indokolja a tilalmat. Ezek csak jelek, de aki adta őket – a Teremtő –, tudta, hogy ezek az állatok és madárfajták kárt okoznak az embernek, és ezért tiltotta élvezetüket.

Ezzel szemben Don Jichák Ábárbánel, a nagy spanyol zsidó filozófus, államférfi és Tóra-magyarázó elveti ezeket a magyarázatokat azzal: hogy „Isten őrizze, hogy higgyek ebben”, mert ha ez így van, akkor a Tóra nem egyéb, mint egy orvosi könyv, ez pedig nem vág össze örök érvényű tanításaival. Másrészt pedig, tény és való, hogy a világ népeinek, amelyek nem tartják meg (és nem kötelesek megtartani) a zsidó étkezési törvényeket – nem árt-e húsok fogyasztása. Ábárbánel még azt is hozzáteszi, hogy vannak ártalmatlan növények és fűvek is, ám a Tóra nem tiltja élvezetüket. Mindebből Ábárbánel arra a megállapításra jut, hogy lelki és nem fizikai ártalomról van szó: tisztátalan ételek tisztátalan vért szülnek. Azt is hozzáteszi, hogy az ősidőkben sok helyütt a bálványkultusz különböző étkezési szertartásokkal volt egybekötve.

D. Z. Hoffmann hasonló irányban halad, de ő hozzátesz Ábárbánel érveléséhez még néhány indokot. Közöttük a legfontosabb (és talán a leglogikusabb) az, mely a kóserség előírásaiban a zsidóság elkülönülését látja. A külön étrend megkülönbözteti a zsidó népet környezetétől. Máshol a Tóra leírja az asszimiláció anatómiáját: a goj szomszéd áldoz bálványának, meghívja a zsidót a lakomájára, ahol evés-ivás után, jó hangulatban, könnyűszerrel létrejön a vegyes házasság – és volt zsidó, nincs zsidó.

Ez a dolog negatív arculata. A pozitív amit láthatunk manapság is: ha egy Tóra-hű zsidó, aki megtartja az étkezési előírásokat, csakúgy, mint a Tóra többi micvéjét, utazik valahová a nagyvilágba, első dolga, ha céljához ér, érdeklődni, vannak-e ott zsidók, van-e ott kóser vendéglő, ahol ehet. Ha igen – rögtön odasiet, és máris testvérek között van: fehér asztal mellett bontakozik ki a zsidó sorsközösség: Sólem áléchem, áléchem sólem, vosz mácht a jid? – és a zsidó otthon van bárhol a világon, ahol zsidók vannak. A zsidó szolidaritás védőszárnyai alá veszi, és a távolból érkezett vendég a világ legtávolabbi csücskében is rögtön otthon érzi magát...

Míg szakaszunkban a Tóra csak az általános kritériumokat adja meg – a Deuteronomiumban felsorolja azokat a barmokat és vadakat, melyek húsa élvezhető. Hat ilyen vad kóser, közöttük az őz és a szarvas, de mivel a kóserség előfeltétele a rituális vágás,

míg a lőtt vagy megsebesített állatok húsa tilos, még ha nem tartoznak a tisztátlan fajtákhoz is – érthető módon kialakult egy gyakorlat, mely szerint hagyományhű zsidók főleg marha-, illetve kecske- és bárányhúst esznek, míg a madaraknál a tyúkot, kacsát, libát és néhol galambot. A többi, még ha rendelkeznek a kóserség jeleivel, mint például a fűrj, a gyöngytyúk, a fácán, a hattyú stb. – vallásos zsidó nemigen élvezi. Ugyanez a helyzet egyes sáskafajtákkal, melyek a chalacha szerint kóserok, de mivel nincs a kezünkben az, az apáról fiúra szálló hagyomány, mely a kóserség jeleit felismeri, tartózkodunk ezen sáskafajták „élvezetétől”...

Még megjegyzendő, hogy a zsidók minden korban nagy odaadással tartották meg a rituális étkezés előírásait. A Haszoneusok felkelése, mely a Chanukához vezetett, akkor robbant ki, amikor Antiochus, szír-görög király pribékjei egy öreg zsidót erővel akartak disznóhúsevésre kényszeríteni. Sok zsidó a munkaszolgálatban és a náci haláltáborokban inkább éhezett, de nem ettek tréflit, amíg csak bírták, és még ennél is tovább. Elmondhatjuk tehát, ahogy Bialik mondta a szombatra vonatkozólag, hogy „inkább, mint a zsidók őrizték a kóserségi előírásokat, őrizték ezek a zsidóságot, és segítették a fennmaradását mind a mai napig.

Részlet Naftali Kraus AZ ŐSI FORRÁS 1. könyvéből, a „Heti szidrák” fejezetéből

Fedezd fel a héber nyelvet

ÁLLJUNK MEG EGY PERCRE

Az állást és az abból képzett fogalmakat a héber nyelv legtöbbször az ÁJIN – MEM – DÁLET (ע-מ-ד) gyökkel fejezi ki. Én állok, hímnemben – áni oméd (אני עומד). Nőnemben – áni omedet (אני עומדת)

Az ámidá (עמידה) értelme általában állás: testtartás, magatartás, de élelmiszer elállása-tartóssága is. Az ámid (עמיד) – tartós, ellenálló (például hőnek).

A cháláv ámid (חלב עמיד) a magas hőmérsékleten pasztőrözött, nyáron is sokáig eltartható UHT-tej.

A gil háámidá (גיל העמידה) középkorút jelent, a t'filát háámidá (תפילת העמידה) az állva és hang nélkül olvasott ima.

A kóser ámidá (כשר עמידה) állóképességet jelent: testit és lelkit.

Az emdá (עמידה) – álláspontot.

Az ámod (עמוד) viszont oszlop. Kőből, betonból, vagy írott sorokból. Utóbbira utal a könyvnyomtatás és az újságcsinálás egyik kulcsa, a tördelés, aminek a héber megfelelője az imud (עימוד). Innen ered, hogy az oldal egy könyvben – az is ámod; többesszámban ámodim (עמודים), hiszen abban nyomtatott hasábok-oszlopok, szaknyelven kolumnák állnak.

Ide tartozik az ámod hásidrá (עמוד השדרה), azaz a gerincoszlop is.

A máámád (מעמד) társadalmi állást, státuszt jelent. A máámád béjnoni (מעמד בינוני) a középosztály, ahová egyre többen csúsznak le felülről, és ahová egyre kevesebbeknek sikerül felkapaszkodni alulról. Ez utóbbihoz erős kitartás szükséges, vagyis állni kell a sarat, ami héberül leháchzik máámád (להחזיק מעמד); hu máchzik máámád (הוא מחזיק מעמד) azt jelenti, hogy ő (hímnemben) megállja a helyét. Nőnemben hi máchziká máámád

(היא מחזיקה מעמד).

Egyiptomból kivonuló őseinket a sivatagban a tűzoszlop, héberül ámod háés (עמוד האש) és a felhőoszlop, ámod heánán (עמוד הענן) kísérte. Nappal a felhőoszlop tüneménye haladt előttük, mutatva az utat, és a tűzoszlop volt mögöttük, éjjelenként fordítva: a tűzoszlop világitott előttük, és a felhőoszlop „zárta a sort”. (Mózes 2. könyve, 13. és 14. fejezet)

Vigyázat, kakukktójás: a jómódú ember, „is ámid” (איש אמיד). Jelzője, az ámid (אמיד) – szigorúan ALEF-fel írandó! Ha hölgy a jómódú szerencsés, akkor „isá ámidá” (אשה אמידה).

Halmos László

Nagyfuvaros Centenárium 16.

Scheiber Lajos főrabbi

Miután Weisz Márk idős korára hivatkozva lemondott hosszú évek óta viselt elnöki megbízatásáról, és az előljáróság **Szegő Sándort választotta meg körzeti elnöknek**, március 31-én szerdán tartottak választmányi ülést a Nagyfuvaros utcai zsinagóga dísztermében.

A Pesti Izr. Hitközség képviselőjében megjelent Stern Samu elnök, Eppler Sándor főtítkárr és dr. Csergő Húgó főjegyző, akik melegen üdvözölték dr. Scheiber Lajos főrabbit 70-ik születésnapja alkalmából. A választás eredményeként a körzet elnökhelyettese dr. Gelencsér Miksa, alelnökei Braun Vilmos és Wertheimer Lajos, a körzet előljárói dr. Balázs József, Benedek Dezső, Feldmann Salamon, dr. Körmöczi Zoltán, Steiner Aladár és Vitéz Aladár lettek. Megválasztották a 12 vallásigazgató alcsoporthoz vezetőket, megalakították a szakbizottságokat és létrehoztak egy új bizottságot, a "*Józsefvárosi Templom-Kultúrház-Iskola Építési Nagybizottság*"-ot, melynek elnöke Vértes Emil lett. Dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi áldásmondó imájával ért véget az alakuló ülés.

1937.10.28-án meleg ünnep színhelye volt a pesti izraelita hitközség székházának díszterme. A józsefvárosi izraelita templomkörzet ugyanis díszelnökévé választotta Weisz Márk nagykereskedőt, aki 47 esztendővel ez előtt került a körzet vezetőségébe. A hitközségi székház dísztermében előkelő közönség jelenlétében Stern Samu, a hitközség elnöke, Wertheimer Soma kerületi előljárósági tag és Riegler Tibor dr., az ifjúsági csoport elnöke sorra elevenítették fel Weisz Márk érdemeit, majd Braun Vilmos átadta a díszelnökké választásról szóló okmányt, Scheiber Lajos körzeti rabbi pedig megáldotta az ünnepeltet.

A Nagyfuvaros utcai templomkörzet december elsején vacsorát rendezett a Goldmark teremben, amelyen a körzet tagjain túl megjelentek a Pesti Izr. Hitközség vezetői, a

Szabolcsi Lajos

1937. február 9-én a Kun utca 12. sz. ház harmadik emeletén élő **dr. Scheiber Lajos** rabbit a VIII. kerületi templomkörzet vezetősége, minden imaegyesülete és nőegylete, valamint az ifjúsági csoport küldöttei keresték fel, hogy üdvözöljék őt **70-ik születésnapja** alkalmából. A józsefvárosiak nevében dr. Gelencsér Miksa köszöntötte az ősz rabbit és egy gyönyörű ezüst szédertálat nyújtott át neki. Szombat délelőtt ünnepélyes külsőségek között járult dr. Scheiber Lajos a Tórához a nagyfuvaros utcai templomban, ahol dr. Salgó László körzeti segédrabbi üdvözölte (1935-ben került a templomkörzetbe).

testvérkörzetek és egyesületek képviselői. Szegő Sándor körzeti elnök üdvözölte a meghívottakat. A beszédek elhangzása és a vacsora elfogyasztása után dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi áldást osztó beszéde fejezte be az emelkedett hangulatú estét.

1938.02.22-én az Egyenlőség szerkesztősége kultúrestet szervezett a nyolcadik kerület zsidó ifjúsági szervezettel közösen. Barát Endre bevezető előadásában a zsidó költőkről beszélt, és elszavalta "Zsidó költőnek lenni" című költeményét. Utána Kelen Dóra, a Vígszínház művésznője adta elő Szabolcsi Lajos "Jiszgadal" és "Szól a kakas már" című verseit. Dr. Kertész Mihály humoros felolvasása után dr. Faragó Erzsébet előadóművész szavalt Kiss József, Somlyó Zoltán és Barát Endre költeményeiből. Dr. Riegler Tibor, a józsefvárosi ifjúsági csoport fiatal vezetője köszöntötte meg az előadásokat.

Szegő Sándor síremléke

Ugyanekkor a Weisz Márkné vezetése alatt működő Józsefvárosi Izraelita Nőegylet 60 szegény kislányt ruházott fel és látott el téli meleg fehérművel. Márciusban felhívást intéztek a kerületi hölgyekhez, hogy további adományaikkal próbálják segíteni a szegény zsidó családok borzalmas nyomán.

1938.05.29-én lépett hatályba az 1938:XV. törvénycikk "A társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról" címet viselte, de első zsidótörvény néven vált hírhedté.

Az 1938. őszi nagyünnepekre jó hangú kántort keresett a Józsefvárosi izr. imaház egyesület (VIII., Erdélyi-utca 19). Díjazás megállapodás szerint.

1938. december 13-án elhunyt **Szegő Sándor**, a Nagyfuvaros utcai templomkörzet elnöke.

Síremléke a Kozma utcai zsidó temető **26.p-3.s.-23.sh.** található.

Egy reklám 1938. decemberéből:

Engländer kóser barches

a legjobb, VII., Karpfenstein-utca 1. Telefon : 130-324.
Népszínház-utca 22. Házhoz szállítás. Szombaton zárva

1939. február elején az Országos izraelita Patronázs Egyesület a VIII. Nagyfuvaros u. 4-ben gyakorlati szociális szemináriumot indított olyan 18—30 éves intelligens nők részére, akik hivatásszerű életpályaként a szociális gondozó munkát választották.

1939. márciusának végén a Pesti Zsidó Hitközség közgyűlésén tiltakozott a második zsidótörvény tervezete ellen. Ismét elnökké választották Stern Samut, aki beszédében tolmácsolta a zsidóság háláját az országgyarapító Kormányzónak a magyar Felvidék visszaszerzéséért. Hermann Lipót festőművésszel megfestették a Kormányzó arcképét a Síp utcai tanácsterem részére. Kegyelettel emlékeztek meg XI. Pius pápa haláláról és éltették az új pápát. A kormány a betiltott Egyenlőség helyett új lapot engedélyezett, a Magyar Zsidók Lapját. A közgyűlés ezután újjáalakította az előljárást. Dr. Márkus Albert eddigi elnökhelyettes mellé dr. Wirkmann Józsefet, az előljárást tagjainak dr. Blauner Mór (új), dr. Boda Ernő (új), dr. Buday-Goldberger Leó, Büchler Izsó (új), dr. Dési Géza, Drucker Géza, dr. Fábian Béla, Frey Kálmán, dr. Gallia Béla, dr. Láng Lajos (új), Molnár Gyula (új), Nagy Andor, dr. Pető Ernő (új), Reiss Zoltán (új), dr. Rosenák Miksa, dr. Wilhelm Károly, dr. Zahler Emil lettek megválasztva. Kálmán Henrik, Kaszab Elemér, Ledermann Mór, Magyar Bertalan, Vértes Emil és Vida Jenő nem kívántak tisztséget vállalni...

A közgyűlés üdvözölte Löw Imánuel felsőházi tagot, Szeged főrabiját 85-ik születése napját, továbbá **dr. Kunos Ignácot**, a kiváló tudóst, aki **elvállalta a Nagyfuvaros-utcai templomkörzet elnökségét.**

Dr. Kunos (1881-ig Lusztig) Ignác vagy Dr. Kúnos Ignác (1860.09.22-1945.01.12), tudós, orientalista, MTA rendes tagja, nyelvész, turkológus, folklorista volt. Unokái Kúnos György vagy George Kunos (Budapest, 1942.05.14. –) amerikai magyar orvos, neuroendokrinológus, farmakológus és Kúnos László (Budapest, 1947.04.19.-) József Attila-díjas magyar műfordító, szerkesztő, egyetemi tanár.

Dr.Kunos Ignác

1939-ben húsvéti pászka árusítás a VIII. kerületben: Déry-utca 1. Rákóczi-tér sarok (baromfikereskedés), Futó-utca 26., Lujza-utca 11. (baromfikereskedés), Nagyfuváros-utca 4. Nagyfuváros-utca 21., Népszínház utca 24. (baromfikereskedés), Szerdahelyi utca 11., Szerdahelyi utca 20. (baromfikereskedés), Szigony utca 16/b., Víg utca 28.

Schneller Lulu és Krausz László április 2-án tartották esküvőjüket a Nagyfuváros u. 4. szám alatti templomban.

1939. május 5-én lépett hatályba a második zsidótörvény „A zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról” szóló 1939. évi IV. törvénycikk közkeletű elnevezése.

Június 16-án 79 éves korában elhunyt **Weisz Mark**. 1939. június 20-án kísérték utolsó útjára a Józsefvárosi Izr. Templomkörzet díszelnökét, a Weisz és Vidor cég alapítóját. A végtisztességen a Pesti Izr. Hitközséget Nagy Andor tőzsdetanácsos és dr. Csergő Hugó főjegyző, a Józsefvárosi Izr. Templomkörzetet dr. Scheiber Lajos rabbi, a Pesti Chevra Kadisát Wertheimer Lajos, a Kőbányai Izr. Hitközséget Boschán Artúr képviselte. A gyászszertartást dr. Kálmán Ödön és Ehrenthal Benő végezte, melynek elhangzása után Nagy Andor a Pesti Izr. Hitközség, a Józsefvárosi Egyházközség nevében Vitéz Aladár főv. biz. tag, Wertheimer Soma a Józsefvárosi Templom Elöljáróság részéről és a faszénkereskedők nevében Barabás Artúr mondott búcsúztatót. **Sírhelye a Kozma utca 6, 5/B.p., 10.s.-22.sh.** 1939 nyarán megkezdődött a munkaszolgálatos zászlóalj felállítása (KMOF, 5070/1939. sz. kormányrendelet).

1939. szeptember 17-én a pesti izr. hitközség siremléket állított dr. Hajdu Marcellnek, a hitközség sok éven át volt szertartásügyi előjárójának és elnökhelyettesének, a VIII. ker. templomkörzet egykori elnökének. Az avatási ünnepségen testületileg jelent meg a hitközség előjárósága Stern Samu m. kir. udvari tanácsos, elnök vezetésével, továbbá dr. Hajdu Marcell két árvája, dr. Hajdu János és Hajdu Tamás, a józsefvárosi templomkörzet vezetősége teljes számban, a Fészek Klub küldöttsége. A sírkőavatáson Abrahamson Manó főkantor funkcionált a teljes templomi énekkarral és dr. Hevesi Simon vezető főrabbi mondott búcsú beszédet. A sírkőavatási ünnepség dr. Scheiber Lajos rabbi imájával ért véget.

November 22-én a Nagyfuváros utcai templom körzetének előjárósága és válaszmánya egyhangú lelkesedéssel Wertheimer Lajost és dr. Körmöczy Zoltánt a templom-körzet díszelnökeivé és Wertheimer Somát a templomkörzet dísztagjává és a Machziké Tóra örökös elnökévé választotta. **Vitéz Aladár** elnökhelyettes a templomkörzet nevében üdvözölte az ünnepeltek, majd dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi megáldotta őket.

Másnap szociális szemináriumot indított hivatásos szociális gondozó munkások képzésére 18—35 éves érettségi bizonyítvánnyal vagy tanítói oklevéllel rendelkező nők és férfiak részére az Izr. Patronage Egyesület (1909-ben alapították), melynek központja 1932. végétől az Ó-utca 46. szám alól a VIII. ker. Nagyfuváros u. 4-be költözött. A Patronage Egyesület eredeti célja a gyermekek és a fiatalok bűnözésének megelőzése, pártfogoltjainak erkölcsi gondozása, az állami menhelyek kötelékébe jutott és onnan más felekezeti gondozó szülőkhöz kihelyezett izraelita gyermekeket menhelyi tartásdíjak kiegészítése mellett, saját felekezetükhöz családi gondozásba helyezése és nevelésüket ellenőrzése volt.

g.t.

Gyász: elhunyt Deutsch Gábor, a zsidó vallási ismeretek szeretetteljes szaporítója

Áldott az Igaz Bíró! Március 22-én hajnalban Deutsch Gábor, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem szeretett oktatója „jó vénségben, öregén és élettél betelve” megtért Teremtőjéhez.

Törékeny, szelíd alakja úgy él emlékeinkben, mint a zsidó vallási ismeretek szerény, szelíd és szeretetteljes szaporítója, lankadatlan terjesztője, aki mindenkire a föltétlen elfogadás, felebaráti szeretet lelkületében fordult, szavait a megszólított lelki épülésére gondosan megválogatta, hallgatóit magát pedig kíváncsiságukat fölébresztve a tapintat féltő óvatosságával irányította.

Tudása nem csak a zsidó vallás apró részleteit ölelte föl, de a negyvenes évek közepétől kezdődő korszak minden egyes, a budapesti zsidó vallási életet kísérő eseményt, személyt is.

Emlékéből és emlékeiből fakadjon áldás!

Deutsch Gábor temetésére 2022. március 23-án, szerdán déli 12 órakor került sor a Kozma utcai temetőben. Búcsúztatták Dr. Schöner Alfréd főrabbi úr és Fekete László főkantor.

TEMLOMI IMAIDŐK

2022. márc. 25. – ápr. 1.

	Reggel	Este
25. péntek	7,00	18,00
26. szombat	8,00	18,00
27. vasárnap	8,00	19,00
28. hétfő	7,00	19,00
29. kedd	7,00	19,00
30. szerda	7,00	19,00
31. csütörtök	7,00	19,00
01. péntek	7,00	19,00

márc. 26. szombat: Újhold hirdetés

március 27. vasárnap:

Nyári időszámítás kezdete!

Az órákat 26. szombat éjjelről 27. vasárnapra virradólag egy órával **ELŐRE** kell állítani!

márc 31. csütörtök: Jajm Kippur Kótajn

Gyertyagyújtás legkésőbbi

időpontja BP.-en:

márc. 25. péntek 17,45

ápr. 1. péntek 18,55

Szombat kimenetele:

márc 26. szombat 18,51

ápr. 2. szombat 20,02

Szakaszunk – Smini (3Mózes 9-11.) – a Hajlék felavatásáról szól, s ebben az előző szakasz végén leírt folyamatot, melyben Mózes hét napon keresztül előkészíti és felavatja testvérét, Áront s fiait a Szentély szolgálatra, miután beavatta őket a Szolgálat minden csínjába-bínjába.

A szakaszban találjuk azt a tragikus esetet is, amelyben Áron két fia – Nádáv és Ávinu – egy tévedés folytán életét veszti. A szakasz utolsó része felsorolja a tiszta és tisztátalan, illetve ehető és nem ehető állatokat és szárnyasokat.

www.zsido.com

ESEMÉNYEK

A múlt hét szombatján tartott Jahrzeit-ot Zinner Judit férje, Zinner Iván után. A megemlékezésen itt volt az eltávozott fia és unokái. A család a reggeli imádkozás után kiddust adott, melyen Streit Sándor elnök emlékezett vissza Ivánra, majd megköszönte a kiddust.

Sminí hetiszakasz (10/2): ...és ekkor tűz jött ki az Örökkévaló színe elől és megemésztette őket; és meghaltak az Örökkévaló színe előtt...

Kép: Szedő-Neuwirth Sándor gyűjtése

075

Emberbarát klub

IDŐSEK KLUBJA

Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését.

Következő klubrendezvényt **március 30-án, szerdán, délelőtt 11,00 órától** tartjuk a földszinti klubteremben.

Zinner Jutka klubvezető

JÖVEDELEMADÓJA 1+1

SZÁZALÉKÁT,

AMENNYIBEN KÖZÖSSÉGÜNKET SZERETNÉ TÁMOGATNI, AZ ALÁBBI ADÓSZÁMOKRA TUDJA ÁTUTALNI:

TALMUD-TÓRA ALAPÍTVÁNY:

19700289-1-42

MAZSIHISZ:

0358

VICCSAROK

A rabbi prédikációjában szidja a szombat megszenteltét. Keményen kikel azok ellen, akik szombaton is kinyitják a boltjukat. Prédikáció után odamegy hozzá Kohn Móric és az mondja:

- Aranyat érnek a te szavaid rabbi! Hálából adok tíz guldent a hitközségnek!

- Ilyen nagy hatással volt rád a beszédem?!

- Rám ugyan nem – mondja Kohn –, de remélem, hogy a többiekre igen, és ezentúl nem mernek kinyitni szombaton. Így aztán egyedül csak az én boltom lesz nyitva szombaton, s legalább arra az egy napra megszabadulok a konkurenciától!

Kiadja: Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

☒ Budapest. 1084 Nagy Fuvaros utca 4. ☎ 334 27 31

✉ nagyfuvaros@gmail.com

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Andrassy Béla